

Izhaja vsak delavnik popoldne

NOVIČAS

Uredništvo in upravnništvo v Kopitarjevi ulici št. 6 — Telefon uredništva št. 50 — Telefon upravnništva št. 328

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 144—
za pol leta K 72—

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 36—
za en mesec K 12—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10— DELAVSKI LIST POSAMEZNA ŠTEVILKA 80 VIN.

Se eno poglavlje.

Zadnjih smo osvetlili klečeplazivo pravkov slovenskega demokratskega učiteljstva pred avstrijskimi oblastniki, njih denunciatstvo in strahopetnost, kadar je šlo za obrambo slovenskih pravic v delnem šolskem svetu. Nato je »Slovenec« priobčil sliko delovanja nekakega takega državitvorca, kateri je za časa avstrijske okupacije v Srbiji tam preganjal srbski narod in cirilico, danes pa igra važno vlogo v Udrugi jugoslovanskega učiteljstva. Danes pa prinesemo portret enega najbolj glasnih in navdušenih državitvorcev iz demokratskega učiteljstva, ki nam ga je dal na razpolago gospod, kateri ni član »Slomškove zveze«.

Je gospod, ki danes kar preseneča svet s svojim gorečim jugoslovanskim patriotizmom. Mož pač upa, da se bo vsled tega pozabil njegov prejšnji prav tako goreči avstrijski patriotizem, ki je pomenil ravno tako ugodno naloženo glavico kakor njegovi sedanjim jugoslovanskim, s to razliko, da so njegove namene pod prejšnjim režimom hitreje prepoznali nego sedaj. Najzvestejšim Avstrijem se je namreč hudo zameril s svojo neukusno, neskončno frazersko knjigo »Avstrijska slava v prvih dneh svetovne vojne«, ki je izšla leta 1916. v c. kr. založbi šolskih knjig na Dunaju. Knjiga obsega 10 strani takega laskanja brez jedra in mozga, da je pisatelj že samo s tem spravil Slovence v slab glas. V posvetilu »Slovenski mladinci« piše: »Zgodovina, ki bodo pisali zgodovinarji o svetovni vojni...«, bo pokazala vse slavne čine naše domovine v tej zgodovini. Zgodovine ne pripoveduje ta knjižica... Pač pa le nekateri dogodki iz onih prvih dni... ko se nam je polnilo srce z občudovanjem in ljubeznijo do junakov, ki so stali proti sovragu... Iz onih prvih dni je napisano za Tebe, slovenska mladina, da žive v Tebi ti dnevi, da je tvoje prepričanje, kakor je bilo tvojih staršev, dedov in pradedov z geslom: Vse za dom in za cesarja, za cesarja blago krič! Potem sledijo razne slike iz mobilizacije, ob odhodu vojakov na bojno polje, v taboriščih, pri ujetnikih, pisma vojakov itd., izmišljotne patriotično napete domišljije pisateljeve.

Nekaj vzorcev naj ponatisnemo iz knjige za tiste, ki je ne poznajo. Na str. 12: »Pri preiskavah glede umora (v Sarajevu) je prišlo na dan, da je pri njem soudeležena in zanj odgovorna naša sosednja država, Srbija. Avstrija hoče imeti pred njo mir...« — Na str. 13: »Naj pride nad nas, kar hoče, srce vsakega Avstrijca se bo zavedalo resnice, ki jo pravi cesarska pesem: Naša vojska iz viharja prišla še brez slave ni.« — Na str. 23: »Ni sicer Turek proti nam, pa sovražnik našega cesarja je in tega moramo namlatiti... Udariti je treba nanj, da bo pomnil in da bo mir. Zivela Avstrija, živel naš presvetli cesar, tako je zaorilo vseokrog!« — »Vojna s Srbijo je že napovedana, in kakor bi kdo zapovedal, zaori vsa množica: Bog ohrani, Bog obvari nam cesarja, Avstrijo! Vse je stalo odkrito, vse je pelo s svetim navdušenjem: Živi cesar, domovina, večna bode Avstrija!« — In take vzklike je porabil pisatelj v svoji knjigi, kjer je le mogel. Na str. 41 pa uči: »V teh dneh šele človek tako posebno čuti, kaj da je domovina. Izgovarjali smo poprej to ime, a nam ni bilo tako v zavesti, kaj nam pomeni. Zdaj, ko je ogrožena, zdaj, ko jo branijo naše čete, zdaj, ko smo pripravljani, da ji žrtvujemo vse svoje, svoje premoženje, svojo kri, svoje življenje, zdaj jo poznamo: Oj, Avstrija, ti dom si moj! nam je poživilo vse naše misli, vsa naša čustva. Vsi smo z vsem njeni in samo njeni. Zvestoba, ki je bila prej v srcu, je zdaj v dejanju... Znašli smo se vsi narodi Avstrije v zavesti: Avstrijec sem!« —

Bodi dovolj! V tem tonu in s takim ponavljanjem navdušenih vzklikov je knjiga pisana do konca.

Ko bi to navdušenje bilo iskreno, ko bi izviralo iz prepričanja, bi mi to radi uvaževali; takisto bi umevali pisateljev položaj, ko bi bil na kakršen koli način prisiljen v proslavljanje avstrijske države in dinastije, da bi mu gotovo ne bi bilo

treba ust odpirati na ves stežaj. A nihče ga ni niti vprašal niti silil, da se je vrgel na spisovanje cele knjige avstrijskega hvalisanja — saj razumni patrioti takih knjig niti ne marajo — ampak gnala ga je menda, kakor pesnik pravi, lakota slave, blaga. To je pokazal očitno ob ustanovitvi naše države, ko je svoje navdušenje takoj preložil iz enega sedla v drugo; v njegovi knjigi »Avstrijska slava« je samo treba nadomestiti izraze »avstrijske« s »srbske« ali »SHS« ali podobno, pa imamo novega patriota s penečim novim navdušenjem! Čez leta bo morda on, ki je še mlad, doživel priliko, da sedanje breme navdušenja prenese še v tretje sedlo, kdo ve?

Profiteci nameni in radikalci.

Belgrad, 9. septembra. (Izv.) Odbor radikalne stranke se posvetuje o tem, kako stališče zavzame napram Stojanu Protiću kot poslancu in članu radikalne stranke ter napram njegovi akciji. Odbor bo izdelal komunique, v katerem bo radikalna stranka precizirala svoje stališče.

Ameriški milijarderji nam dajo posojilo?

LDU Belgrad, 8. sept. (ZNU) Včeraj dopoldne je posefil ministrskega predsednika Pašića ameriški milijarder g. Fillon, ki je ostal dalje časa v kabinetu ministr-

lišče. Predno bo pa ta komunique objavljen, se bodo radikalci še pogajali s Stojanom Protićem. V političnih krogih se smatra za gotovo, da Stojan Protić ne bo odstopil od svojega programa. Kakšno stališče bo radikalna stranka oficijelno zavzela v tem slučaju, se še ne ve.

Osebni tajnik Trockega v Jugoslaviji zretiran.

LDU Belgrad, 8. sept. (ZNU) Somborska policija je pripeljala danes v Belgrad Nikola Mitrofa, osebnega tajnika Trockega, ki je prišel kot emisar Trockega,

skega predsednika. Misli se, da se je govorilo o velikem našem posojilu v Ameriki.

ga, da prouči delo in moč komunistične stranke v naši državi. Danes ga je zaslila belgrajska policija, te dni ga bodo odgnali nazaj v Rusijo.

Anglija se pogaja z irskimi Sinfajnovci.

Inverness, 7. septembra. Davi je imel kabinet sejo, da razpravlja o irskem vprašanju. Lloyd George je imel s kraljem dveuren pogovor. Baje je naglašal, da je treba nadaljevati pogajanja. Razpravljanja so imela za predmet zlasti vprašanja o roku, ki se naj da sinfajnovcem za sprejem ali odklonitev vladnih ponudb. Odgovor vlade je bil soglasno odobren in izročen kurirju sinfajnovcev. Besedilo se objavi jutri zvečer.

London, 7. septembra. Ustanovil se je odsek, ki obstoji iz vseh na Škotskem bivajočih kabinetnih članov in ki naj obravnava irsko vprašanje. Imenuje naj se tudi kabinetni odsek, ki naj se bavi z vprašanjem nezaposlenih.

Pariz, 8. septembra. Kakor javlja dopisnik »Daily Telegrapha« v Invernessu, je povabil Lloyd George zastopnike sinfajnovcev, da se sestanejo z njim dne 20. septembra na Škotskem.

Ruski monarhisti na delu.

Budimpešta, 8. sept. (Radio Grič.) Knez Volkonskij, ki v Budimpešti zastopa rusko diplomatsko organizacijo, katere predsednik je g. Giers v Parizu, je izjavil

sotrudniku lista »Uj Nemzedek«, da je večina ruskega naroda brezpogojno monarhistična. Kandidat za prestol je veliki knez Mihajlo Aleksandrov.

Tudi kozaki niso več zanesljivi.

Belgrad, 9. septembra. (Izv.) Belgrajska policija je odgnala preko meje 8 kubanekih kozakov, med njimi več častnikov, za katere je dognano, da so širili komunistično idejo.

Nemčija v težkem položaju.

Berlin, 8. septembra. Ministrski predsednik se je izjavil o političnem položaju: Prihodnji teden bo največje važnosti za nemško bodočnost. Nadeja se, da se bo v tem velikem momentu našel velik duh v nemškem narodu. Na monarhistično ureditev se v Nemčiji v doglednem času niti ne more misliti. 80 odstotkov nemškega prebivalstva, posebno delavski narod, ne želi nikakih izprememb. Čas za višje sloje nikakor še ni prišel. Njihovo monarhistično stremljenje se bo razvilo v neslogi radi posameznih pretendentov. Padanje vrednosti marke je vzrok nove druginje, vsled česar se pojavljajo stavke. V Berlinu se posebno boje prometne stavke. Pristojbine na železnicah se bodo zvišale za 30 odstotkov, dasiravno so se že meseca julija povišale za 50 odstotkov.

MAZARSKI KOMUNISTI V JUGOSLAVIJI
Budimpešta, 8. sept. (Radio Grič.) Listi poudarjajo, da so pariške vesti o tem,

da bi bilo 10.000 komunistov iz pečujskih rudnikov pribežalo v Jugoslavijo, pretirane. Samo 75 komunistov je zbežalo v Osijek, kjer so konfinirani.

SMRTNE OBSODBE V RUSIJI.

LDU Pariz, 8. sept. (DunKU) Agence Havas javlja iz Londona: V Petrogradu, Kijevu in Odesi vlada zaradi rdečega terorja panika. Mnogo oseb je bilo aretiranih, ko se je zasledila antisovjetska zarota, ki jo je zasnoval profesor Tangracev. Tangracev in 60 drugih zarotnikov, med njimi princa Tumanova in več sovjetskih funkcionarjev so usmrtili.

RUSIJA NE DOBI KREDITA.

LDU London, 8. sept. (Wolff) Daily Telegraph poroča, da so bila brezuspešna prizadevanja Nansena, da bi tukajšnje vladne kroge uveril o potrebi podelitve kredita 10 milijonov funtov šterlingov ruski sovjetski vladi.

FRANCOSKA FINANČNA POLITIKA.

Pariz, 7. septembra. Finančna komisija je včeraj sprejela ta sklep: Uvažujoč, da je v interesu vzpostavitve poslovanja, delati za znižanje denarne obrestne mere, ki se mora uvesti z znižanjem diskontne mere francoskih bank, sklene finančna komisija, da se krediti za obresti nezaloženega dolga državnega zaklada znižajo za 300 milijonov frankov. Ta sklep je odposlanstvo takoj ministrskemu predsedniku dalo na znanje.

Danes Srbijanci, učeraj Avstrijanci.

Dr. Kukovčev »Narodni list«, tiskan v Učiteljski tiskarni v Ljubljani, piše v članku »Pred vojno«, dne 28. julija 1914 v svoji 23. številki sledeče:

»Naloga je sedaj vsega slovenskega naroda, da stoji z vsemi silami za Avstrijo in njenim vladarjem«. Jasno je, da je Srbijo prišla obsojanja in kazni vredna trma, jasno je, da so jo vojni hujskači privedli na rob strašnega prepada. Mi smo bili in smo gotovo zvesti Slovani in obžalujemo strašno zmoto, v katero so srbski narod zapeljali brezvestni ljudje. Ali najprej se zavedamo vzvišenih dolžnosti, ki jih imamo do države, v kateri živimo, in do našega svetlega vladarja. Njegove huge in stebri so tudi naše. Mi se ne obotavljamo noben trenotek s celim srcem zastopati in braniti mir in nedotakljivost naše avstrijske domovine. Ko smo prebrali ultimatumu Srbiji, ko smo dali na tisoče najlepših svojih sinov domovini na razpolago, smo se trdno zavedali, da je pravica in božja pomoč z nami. Naj nas dovede do častne zmage!«

Ali je mogoče?

Hrvat: od 7. t. m. prinaša pod tem naslovom na uvodnem mestu z debelimi črkami natisnjeno sledečo vest:

Vsej naši javnosti je znano, kako so hrvatski učitelji z veliko večino na skupščini »Saveza hrv. učit. društava« dne 14. julija odbili poskus demokratskih učiteljev, da Savez likvidira in da se naj njegovo premoženje odda Udrugi jug. učiteljstva v Belgradu. Demokrati so se po temu neuspehu obrnili na policijsko ravnanje, ki je odločilo, da se mora v roku 24 ur oddati vse premoženje Saveza hrvatskega društava nekemu izvoljenemu poverjeništvu Udrugi jugoslovanskih učiteljev v Belgradu. Savez hrvatskih učiteljev se je pritožil na vlado. Sedaj pa se govori, da je kraljevi namestnik Demetrović izdal sklep, da se mora po njegovem nalogu vse premoženje hrvatskega učiteljskega saveza oddati centrali Udruženja jug. učiteljev v Belgradu. — Govori se, da so demokrati že našli za hrvatski Učiteljski dom in hrvatski Učiteljski konvikt kupca, ki daje 35 milijonov, kateri denar se bo poslal centrali v Belgrad. Dasiravno smo navajeni na marsikaj, vendar ne moremo verjeti, da v demokratsko urejeni državi lahko odločujejo o privatni lastnini politične oblasti. Tukaj mora sodišče izreči svojo sodbo, ni to danes samo beležimo.

Tako piše Hrvat.

Tako se dela za jugoslovansko misel! Človeka je sram mesto teh »patriotov«.

DELO ZAKONODAJNEGA ODBORA.

Belgrad, 8. sept. (ZNU) Peta sekcija zakonodajnega odbora je skupno z ekspertni ministarstva za prosveto, promet, javne zgradbe, šume in rude, agrarno reformo, polejedelstvo in pošte preiščala predložene uredbe. Danes dopoldne je peta sekcija nadaljevala svoje delo. Govorili so posebno o agrarnih vprašanjih in razpravljali tudi o tem, ali je sekcija pristojna, da se bavi z vprašanjem odvisnih kmetov, oziroma o novi ureditvi. Minister za agrarno reformo je zakonodajnemu odboru predložil vse svoje uredbe, ki so bile o tem predmetu sploh oddane. Po členu 130. ustave, drugi odstavek, se vsi začasni zakoni in uredbe, ki se tičejo agrarnih odnošajev, morejo izpremeniti samo zakonodajnim potom. Zato je prevladovalo mišljenje, da za te zakone ne velja prvi stavek člena 130., po katerem se ima zakonodajni odbor izjaviti, katere uredbe ostanejo v veljavi in katere ne, temveč se morajo izpremembe v agrarnih uredbah rešiti z rednim zakonom, t. j. potom narodne skupščine. Končno se je sklenilo, da bo sekcija o tem vprašanju vprašala zakonodajni odbor za mnenje. — Druga važna točka, o kateri so razpravljali na današnji seji pete sekcije, je bila uredba o ustanovitvi poštnih hranilnice za vso državo. To vprašanje so pretresali včeraj, pa v raznih točkah ni prišlo do sporazuma. Sporazum se je do-

segel danes, ker je finančni minister pristal na nekatere izpremembe. S tem bi bilo za enkrat delo te sekcije končano. Nekatere uredbe so se odložile, da se bolje prouče, nekatere pa radi tega, ker je odsek doznal, da namerava vlada predložiti obširen zakon, po katerem bi dotične uredbe postale brezpredmetne. Pričakuje se, da bo plenum zakonodajnega odbora sklican okoli 20. t. m. Po plenumu bo sekcija nadaljevala svoje delo po direktivah, ki jih bo dal zakonodajni odbor.

LDU BELGRAD, 8. sept. (ZNU) Danes je bila seja ministrskega sveta, na kateri so razpravljali o zahtevi ministra Marka Trifkovića, katere direktive se bodo dale za delo zakonodajnega odbora.

UREDITEV DUHOVNIŠKIH PLAČ.

Begrad, 9. septembra. (Izv.) Vlada je končala pogajanja in razgovore z zastopniki pravoslavne cerkve glede ureditve duhovniških plač in bo sedaj pričela tozadevne razgovore z muslimanskimi in katoliškimi duhovniki. Minister ver je poslal poglavarjem vseh ver, da naj imenujejo zastopnike za komisijo, ki bo proučevala uprašnje ureditve duhovniških plač in državnopravnih odnošajev cerkve.

ZVEZA NARODOV.

Zeneva, 8. septembra. Šesta komisija je razpravljala danes o sprejemu Madžarske, Estonske, Latiške in Litvanske. Na

predlog Vivianija se je sklenilo, kakor lani, imenovati podkomisije. Na predlog Cecilia so soglasno izjavili, da so seje komisije javne.

Zeneva, 8. septembra. O priliki razpravljanja o sestavi podkomisije, ki bo imela nalogo referirati o prošnji za sprejem Madžarske, se je glede Madžarske relativno ugodno poudarjalo, da je zastopana Francija po Reynaldu in da Češkoslovaška ni zastopana ter da bo funkcionalist Jonescu kot zastopnik male entente. Nasprotno pa je manjkal zastopnik Švice, o katerem se misli, da bi gotovo bil za sprejem Madžarske.

Zeneva, 8. septembra. Avstrijska delegacija se je po naročilu svoje vlade radi dogodkov v Kirschschnaglu obrnila na zvezo narodov.

ZRAČNA PLOVBA.

Belgrad, 8. sept. V kratkem se bodo sestali v Belgradu zastopniki Francije, Češkoslovaške, Rumunije in naše države in se bodo posvetovali o zračni plovi med Parizom, Prago, Belgradom in Bukarešto.

ATENTAT NA ZDRAVILSKI DOM.

Pariz, 8. septembra. Kakor poroča »Intransigeant« iz Turina, je bila v zdraviliškem domu v Varezzi vržena bomba, ko se je nahajala v njem velika množica ljudi. Težko ranjenih je bilo pet žensk in pet otrok. Tudi stvarne škode je precej.

Boj za Zapadno Ogrsko.

Dunaj, 8. septembra. Dunajski kor. urad javlja: Po došlih poročilih so danes premočne tolpe, ki so imele s seboj tudi kavalerijo, napadle orožniško postajo v Agendorf (Agialva). Orožniki so se morali umakniti proti Mattersdorfu.

Budimpešta, 8. sept. (Radio Grič.) »A Nap« objavlja proklamacijo prebivalstva Zapadne Ogrske na vse narode sveta, v kateri zahteva, naj plebiscit odloči o njihovi pripadnosti. Pripravljeni so braniti svojo zemljo proti Avstriji.

Budimpešta, 8. sept. (Radio Grič.) Ententna demarša ne more biti zadnja beseda v vprašanju Zapadne Ogrske, akoravno se ena izmed velikih sil (Italija) drži neprijateljsko proti nam. Ni treba, da obupamo, zanašamo se na zgodovinsko ljubezen Francozov za svobodo in na neizpremenljiv pravni čut Angležev.

Budimpešta, 8. sept. (Radio Grič.) »Magyar Hirlap« veli, da ima mažarska vlada v vprašanju Zapadne Ogrske za seboj podporo vsega javnega mnenja. Listi protestirajo proti demarši zapadnih velesil, češ da odredbe o Zapadni Ogrski kršijo nacionalno ekzistenco Mažarske.

Dunaj, 9. septembra. »Politische Korrespondenz« piše: Ententne sile so avstrijski vladi zagotovile, da popolnoma odobravajo njeno stališče, ki ga je zavzela v zapadno mažarskem vprašanju. Avstrijska vlada je sedaj medzavezniško komisijo ge-

neralov v Sopronju obvestila, da umakne svoje orožništvo iz Zapadne Ogrske, ako se ne naredi kmalu red, ker ni pri volji, da bi izpostavljala nevarnosti življenja teh ljudi, ki so bili poslani tja, da čuvajo red. Avstrijskemu poslaniku v Parizu je bilo dano zagotovilo, da se mora mirovna pogodba izvršiti. Avstrija naj bo prepričana, da se bo mirovna pogodba v resnici izvedla.

Praga, 8. septembra. »Prager Presse« priobčuje obširno poročilo o organizaciji mažarskih tolp v Zapadni Mažarski. Vsebina tega poročila je posneta po gradivu, ki so ga poslali ententni zastopniki pariški poslaniški konferenci. Ugotovljeno je, da je mažarska vlada pripravljala na Burškem prevrat, ki naj bi se razširil v Avstrijo in ki bi imel namen, onemogočiti izvedbo trianonske mirovne pogodbe. Na čelu tega gibanja, ki se vodi iz Budimpešte, stoji Friedrich Urmency, Szmrecsany in Sigray. Prostori prevratnikov se nahajajo na Radayevi cesti. Tam zbirajo prostovoljce. Prostovoljci imajo prosto hrano, obleko, 100 kron na dan in dovoljenje, da smejo v sovražni deželi pleniti. Prostovoljce pošiljajo pod vodstvom aktivnih mažarskih častnikov v Monošter. Vrhovno poveljništvo upornikov je v Monoštru. Poveljnik je polkovnik Haidy. Tam se nahaja tudi skladišče orožja.

10. Pozivljamo naše voditelje, da v zvezi z vernimi Hrvati in Srbi in naslanjajoč se na svetovno silo mednarodne krščanske ideje tudi v Jugoslaviji povzdignemo do popolne veljave svobodo krščanske šole in krščanske vzgoje.

11. Učitelstvu »Slovenske Zvezce« izražamo zahvalo in popolno zaupanje slovenskega katoliškega ljudstva.

Naša društva.

d Orliški krožek »Ljubljana M. O.«. Seja danes zvečer točno ob 6. uri 30 minut na porti Frančiškanskega samostana. — Predsednica.

d Odbor Slov. kršč. soc. zveze ima danes zvečer ob 20. uri v Jugoslov. tiskarni sejo. Poleg odbora SKSZ naj se udeležijo seje tudi zastopniki podzvez in vseh ljubljanskih prosvet. — Podpredsednik.

d Občni zbor Ljudskega odra v Ljubljani se vrši v nedeljo dne 11. sept. ob pol 10. uri v I. nadstr. Ljudskega doma. Igralski zbor kot tudi zbor gojencev naj se ga udeležijo polnoštevilno!

d Šeja Strokovne zveze služkinj se vrši danes ob pol 9. uri zvečer v prostorih J. S. Z., Stari trg št. 2, I. nadstr. Pozivljajo se vse odbornice in zaupnice, da se zanesljivo udeležijo seje. — Predsednica.

d V Ljudskem domu priredi v nedeljo Kat. društvo rok. pomočnikov zelo zanimivo ljudsko igro: »Gospodje sinovi. Glavno vlogo ljubljanskega mesarja iz Poljan, igra g. Novak, njegovo ženo gđ. Zalarjeva, njegovo nečakinjo gđ. Podgorska. Tudi ostale vloge so v dobrih rokah, kakor g. Rudolf, g. Gajeta in drugi, zato sme pričakovati prav dobrega uspeha. — Vstopnice se dobivajo v soboto v Ničmanovi prodajalni. Preberite lepake!

V NEDELJO 11. T. M. NA ORLOVSKO PRIREDITEV V TRBOVLJE!

Politični dogodki.

+ Mariborski občinski svet za revizijo ustave. Na predlog zastopnikov Ljudske stranke je mariborski občinski svet dne 6. septembra po daljši debati sprejel naslednjo izjavo: »Slej kot prej neomajno stoječi na stališču združjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev v eno državo, smo prepričani, da ustava, ki je pravkar postala veljavna državni zakon, ne odgovarja političnim, socialnim in kulturnim potrebam našega ljudstva. Zato zahtevamo, da se ta ustava v sporazumu vseh treh plemen revidira tako, da ne bo ovirala svobodnega razvoja vseh treh jugoslov. plemen in ostalih narodnosti.

+ Shod v St. Janžu. Včeraj dopoldne se je vršil v St. Janžu na Dolenjskem javen shod in sicer skupen shod vseh strank. Samostojneži so iz sosednjih občin spravili skupaj nekaj svojih, bilo jih je kakih 150. SLS je pokazala precejšnjo večino. Govorili so: Skalicki o Matiji Gubcu, Majcen o domačem župniku in amerikaliskih moderatih, na katere se baje dobro razume. Poslanec Gostinčar je govoril o deju Ljudske stranke za delavstvo ter navzočim kmetom razjasnil delovanje Jugoslov. Kmetijske zveze, katere je edina nositeljica kmetijskih interesov. In kdor to ruši, ne more biti prijatelj kmetov. Govorilo je še več pristašev SLS in tudi g. župnik se je, izzvan po nekvalificiranemu napadu dičnega Majcena, oglašil in je Majcen postavil na ogled, kakšen je. Majcen namreč trdi, da je župnik ogoljufal ali pa ukradel 13.000 K iz preostanka Krekove slavnosti. Iz računov pa je razvidno, da je bil prebitok le 1300 K. Koliko je Majcenu do resnice, naj pokaže tole: Majcen je med drugimi gostilniškimi čencami tudi trdil, da sta Korosec in Gostinčar šla v Ameriko kupovat moderce, katere mora še sedaj država plačevati. Gostinčar mu je pri tej gorastni laži zabrusil v obraz: »Nesramni lažnik!« kar se je pa Majcenu zdelo baje kot pohvala. Da si upa poslanec pod varstvom imunitete raztresati take laži, je značilno. Majcenu je na shodu pomagal zelo pridno neki Berkopec, bivši voditelj komunistov in pri tej občinski volitvi nositelj posebne Majcenove volivne liste, na katero je Majcen vzel nekaj komunistov. Tudi rudarska zveza je vložila svojo listo, za katero bodo glasovali gotovo vsi razumni rudarji. Volitev utegne biti interesantna. Majcen in njegovi zavezniki, po vidu liberalci in komunisti, imajo tri liste. Jugoslov. kmetijska zveza eno listo in delavska zveza eno listo. Soditi po razpoloženju na shodu, mora Majcenova stranka doživeti poraz.

+ O razmerju med demokrati in radikali je na zadnji seji glavnega odbora radikalne stranke referiral Pašič. Izjavil je, da je potrebno, da radikalna demokratska koalicija obstoja še nadalje, kajti najpriljavnejše je, da ona vlada, ki je izdelala ustavo, izdela sedaj še zakone in uredi državo po principih izraženih v ustavi. Zato je nepolitično, da mnogi radikal. listi nastopajo s tako ostrino proti demokratom. On misli, da se morajo vsi spori rešiti mirnim putem. Seveda pa ne sme radikalna stranka zavoljo skupnega dela dopustiti, da bi delali demokrati, kar bi hoteli in da bi izrabljali svojo upravno moč v strankarske namene. Po Pašičevem referatu se je razvila debata, ki je bila zelo burna. Govorniki so napadali demokrate in dokazovali, da je nemogoče še nadalje skupno delati z njimi. Do končnega sklepa glede te stvari na seji ni prišlo, gotovo pa je, da bodo pogajanja med demokrati in radikali, če bo do njih sploh prišlo, zelo napeta in je njihov uspeh precej dvomljiv.

+ Priznanje. »Država smo mi!« je geslo megalomanskih demokratskih politikov in zato izrabljajo svojo moč proti vsem, ki so proti njim, kajti ti so tudi proti državi. Da je temu tako, potrjuje centralno glasilo policajdemokratov »Demokratija«, ki piše v eni zadnjih števil: »Naša stranka bo imela težke dni. Proti njej in njenim zaslugam se pripravljajo odločilna borba. Vsi, ki so proti edinstvu naroda in države, se zbirajo in grupirajo in hočejo spremeniti celo ustavo. Edinstvo naroda in enotnost države, to je delo Demokratske stranke. To je popolen in nepobiten njen uspeh. Stranka je dolžna, da te svoje uspehe brani. Ona pa jih bo branila samo tedaj, ako se za njih bori organizirana in dobre volje.« — Toraj gorje vam, ki ste proti policaj-demokratom, ker jih spravljate ob »dobro voljo«.

+ Čehi in mi. »Prager Presse« poroča, da se je v nedeljo, dne 4. septembra ob 6.30 odpeljal poseben vlak s češkoslovaško trgovsko misijo iz Prage preko Varšave v Moskvo iz Charkova. Vodja misije je inž. Šrom, podtajnik ministrstva za zunanje zadeve. V spremstvu se nahajajo odlični finančni, trgovski in drugi izvedenci. Misija bo delovala v Moskvi in Charkovu. Čehi so vzeli pet vagonov živih za lasno oskrbo in za vračajoče se češke vojne ujetnike s seboj. — Tako delajo pametni Čehi, ki iščejo povsod novih možnosti za svoj gospodarski razvoj in se ne plašijo pred rdečim stra-

hom boljše vizma. Belgrajski »Balkan« na primer je imenoval Čeha »izdajalce slovanstva«, ker so priskočili kot prvi gladnemu rusckemu narodu na pomoč. Iz pisave listov naše prestolnice se pač zrcali ves okosteneli, reakcionarni strah belgrajske »porodice« pred pravo demokracijo in človekoljubnostjo. Čehi so vrgli ozkosrčnost že davno med staro šaro, zato pa z zamamljivo uspehe. Pri nas je sredi to drugače.

+ Francosko jugoslovansko prijateljstvo. O tem kočljivem predmetu piše mariborska »Straža« sledeče, ko odgovarja »Sl. Narodu«: »O francoski naklonjenosti pravi »Narod«, da se je posebno pokazala v boju zoper nemške in komunistične aspiracije. To pa to Avstriji so izročili nekatere kraje na našo škodo, policajministru Pribičeviću so pa dali orden Častne Legije, ker je tako brezprimerno in sistematično reakcionaren v svojem resorju, oziroma, ker tako dobro simulira boritelja proti antidržavnim elementom, samo da bi se dalje vzdržal na površju. Res, velevažna in velevoljna »naklonjenost«, ki pa žal ne zanje priznanja niti v velesrbskem časopisju v Belgradu. S srbsko vojsko so naklonjeni Francozi postopali kot s kako kolonialno trupno, na nevarne odseke so vedno pošiljali Srbe, da si razbijejo glave in sedaj, v dobi vojnih plenov, nam odvijajo defektne ladje in neuporabljiv material. Ta velika naklonjenost pač izvira iz tega, da francoski diplomati, kapitalisti in imperijalisti prav dobro poznajo belgrajsko porodico, narod pa prezirajo v svoji oholosti. Porodico so si osvojili z obljubami in delnim zadoščenjem njene grabežljive pohlepčnosti in sedaj z njo vred izkoriščajo narodno blago. Sedaj n. pr. snujejo »Omnium Serbe« — vse srbsko — veliko podjetje za izdelovanje vojnega materiala. Srbskemu šovinizmu dajejo ime, sebi in nekaterim srbjanskim agentom pa velikanske dobičke. Za to podjetje naj bi prevzela država za 200 milijonov dinarjev delnic, dala mu brezplačno uporabo zemljišč, vodovod, prost uvoz in izvoz, 50 odstotkov popusta po železnicah in tako dalje, dobivala bi pa za ogromne svote orožje in vojni material, katerega Francija noče več uporabljati. Na važnem mestu tega podjetja bi stal Rado Pašič, sin Nikole Pašića in to, da si bo tudi ta visokorodni sin mašil žep, še menda te francoske »naklonjenosti« ne dela tako velepomembne za našo državo, kakor tudi nimamo blagostanja od tega, da si je stari Pašič pod francoskim protektoratom nabral 200 milijonsko premoženje in postavil na vsakem oglu Belgrada po eno hišo. To je francosko protijugoslovansko ali pa »naklonjenost«, če hočete! Bodimo na njo pozorni, da ne bo prepozno, da se ne udušimo v objemu mlilih in naklonjenih zaveznikov.

ODBOR ZA DRŽAVNO PROPAGANDO.

Belgrad, 8. septembra. V parlamentarnih krogih se govori, da se bo v kratkem sestavil državni odbor, v katerem bodo zastopani parlamentarci in zastopniki ministrstev. Ta novi odbor bo imel dolžnost, da bo vršil pripravo za vse državne in javne manifestacije in da bo vodil propagando v državi in inozemstvu.

Dnevni dogodki.

— Trzaski fašisti so v noči od srede na četrtek zažgali in razstrelili Narodni dom v Rojanu pri Trstu. Škode je 60.000 lir. Karabinjerjev zopet ni bilo na izpregled.

— »Atentat« v Trojanah. Znano zadevo v Trojanah, ko so našli pod cesto dinamit, je demokratsko časopisje takoj razobnalo za nameravan atentat na ministra dr. Kukoveca. Stvar je bila sama na sebi precej neverjetna in smešna, a demokrati so jo po svojih listih neumotno gonili. Sedaj je prišlo kesanje. Današnje »Jutro« poroča: »Poročali smo, da je orožništvo ugotovilo identiteto obeh oseb, ki sta pri Trojanah z dinamitom podminirala cesto. Oba se sedaj že nahajata v rokah pravice. Sta brata in se pišeta Smodič. Oba sta rudarja v Trbovljah, kjer sta v rovilih nakradla dinamit. Njuno podjetje, izgleda, sploh ni bilo politično, temveč prosto roparsko, banditsko. Podminirala sta cesto, da razstrelita potniški avtomobil, ki vozi med Ljubljano in Celjem ter oropata potnike. O kakem prihodu ministra Kukoveca ali Spaha nista vedela ničesar. Od vsega početka neverjetna domneva, da gre za napad na politične osebe, je torej povsem ovržena. Interesantno pa bi bilo doznati, kdo se je tako podvzval, dati celi sferi politično obiležje, še predno so bili znani elementi zločinskega naklepa.« »Jutro« izve to lahko v uredništvih »Jutra« in »Naroda«.

— V Trbovljah so aretili 25—30 delavev-komunistov, češ da so udeleženi pri nameravanem napadu na Trojanah. Preiskava bo dognala, koliko med temi je res pravih krivcev.

— V tržiški predilnici je delavstvo štrajkalo en dan. Zastopniki JSZ so zahtevali povišanje plač, ki je postalo nujno ra-

Katoliški obzornik.

Naše šolske zahteve.

V šolskem odseku katoliškega shoda na Brezjah so bile sprejete soglasno in z viharim navdušenjem sledeče resolucije:

1. Upoštevajoč velike plemenske, verske, gospodarske in kulturne razlike zahtevamo slovensko pokrajinsko šolsko avtonomijo.

2. Otroci krščanskih staršev naj pohajajo le v šole, ki imajo za podlago Kristusova načela.

3. Učence katoliških staršev smejo poučevati in pouk nadzorovati le katoliško misleči in živeči učitelji in nadzorniki obeh spolov.

4. Zastopniki staršev morajo imeti odločilno besedo v vseh šolskih korporacijah.

5. Pouk v svetnih predmetih naj se razvija v smislu krščanskega svetovnega nazora. Na istem temelju morajo biti sestavljena vsa šolska berila in vse druge učne knjige.

6. Naslanjajoč se na dokazano dejstvo, da je le dober kristjan zvest državljan, naj ne dela državná oblast nobenih ovir ustanavljanju verskih kongregacij in drugih krščansko svetovno naziranje utrujujočih društev med šolsko mladino.

7. Brez dobrega učitelja ni dobre šole, zato nujno zahtevamo skorajšnjo ustanovitev velikega katoliškega učiteljišča.

8. Odločno protestiramo proti oficialni nvedbi sokolske telovadbe in sokolske protiverske in militaristične vzgoje po naših slovenskih šolah in zahtevamo, da sokolska propaganda med šolsko mladino takoj preneha.

9. Država naj posvečuje vso pažnjo kmetijskim, obrtnim in drugim strokovnim solam in društvom. Vendar naj poučujejo na teh šolah učitelji, ki ne bodo podirali tega, kar zida družina in cerkev. Boljše nobene, kot ljudski časni in večni blagor izpodkopavajoča učilnica.

di vedno bolj rastoče draginje. Lastniki predilnice so se tem opravičenim zahtevam delavstva na vso moč upirali. Slednji so se zedinili na desetodstotni povisek, kar je seveda malenkostni priboljšek. Zastopstvo JSZ je na ta povisek prisiljeno pristalo. Tržiško delavstvo v predilnici ni bilo zadovoljno s tem. Socialisti, ki se pogajani niti udeležiti niso hoteli in sploh zahtev niso stavili, da se ne zamerijo tovarnarjem, so hujskali delavstvo skrivoma in vprizorili štrajk, katerega so hoteli napraviti krščanskosocialnemu delavstvu. Vršila se je nova pogajanja v Tržiču. Navzoč je bil vladni zastopnik. Dosegel se je sporazum in delavstvu se je zvišala plača za devajset odstotkov. — Iz navedenega more delavstvo spoznati vso zlobnost socialnih demokratov. Za zboljšanje plače so morali nastopiti krščanskosocialni delavci. Ko so dosegli z velikim trudom priboljšek, pa rdečkarji sebi pripisujejo to zaslugi, dasi so pri tem popolnoma nedolžni izvzemši štrajka, ki so ga po najbolj glasnem kričanju Roku Stegnarju odklanjali od sebe. Delavstvo proč od rdečkarjev in v jugoslovansko strokovno zvezo, ki ima sree za delavstvo in njega pravice.

— Državna posredovalnica za delo. Pri vseh podružnicah »Drž. posredovalnice za delo« v Ljubljani, Ptuj in Murski Soboti je iskalo v preteklem tednu od 28. avgusta do 3. septembra dela 202 moških in 109 ženskih delavnih moči. Delodajalci so iskali 161 moških in 99 ženskih delavnih moči. Posredovanj se je izvršilo 381. — Promet od 1. januarja do 3. septembra 1921 izkazuje 23.080 strank in sicer 11.503 delodajalcev in 11.577 delojemalcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 6660. — Dela iščejo: pisarniške moči, kovinarji, kolarji, rudarji, strojniki, peki, mlinarji, mesarji, natararji, natararice, dularji in dinarice, trgovski sodrujniki in sodrujnice, krojači, čevljarji, zidarji, vajenci, vajenke itd. — V delo se sprejmejo: blapci, dekle za polje, mizarji, ključavničarji, čevljarji, krojači, tesarji, šivilje, elektromonjarji, slikarji, peskarji, usnjari, služkinje, kuharice, vajenci, vajenke itd.

— Prava katoliške duhovščine. Dopisni urad poroča iz Beograda 8. t. m.: Po konferenci ministrov s predstavniki arhiepiskopskega sabora pravoslavne cerkve, na kateri je prišlo do sporazuma glede rešitve svečeniških vprašanj, je vlada obvestila zastopnike katoliške in muslimanske vere v državi, da se bodo tudi njihovu sveceništvu zagotovila njihova prava, kakor pravoslavim. Vlada se namerava po posebni komisiji takoj lotiti načrta zakona, ki bo uredil državnoopravne odnose cerkve in njihovega položaja napram državi.

— Sprememba pri carinarjenju. Iz Beograda 8. t. m.: Včeraj je glavna direkcija carine izdala naredbo za fakultativno carinjenje, t. j. d se v bodoče carinjenje bo izročalo samo posameznim spediterjem, temveč da bodo tvrdke mogle zahtevati od carinaric, da bodo tudi same uradno po svoji dolžnosti ocenjevale blago.

— Izprememba pristojbine za časninarske brzojavke, namenjene v češkoslovaško republiko. Od 1. septembra t. l. je znižana pristojbina za časninarske brzojavke v češkoslovaško republiko na 8 centimov ali 40 par od besede.

— Izpopolnitev mednarodnega paketa nega pristojbenika. V medsebojnem prometu med Avstrijo in našo državo so dovoljeni tudi paketi, težki 5—10 kg. Za te pakete je plačati težne pristojbine 16 dinarjev 45 par.

— Velika tihotapstva zlata in srebra razkrita. Listi poročajo: Da se prepreči iztihotapljanje zlata in srebra iz naše države, je finančni minister nedavno odredil posebno kontrolno četo pod vodstvom nadzornika Matkovića. Takoj v prvih desetih dneh je dosegla kontrola sijajne uspehe ter prišla na sled mednarodni židovski organizaciji, ki je v orijent-ekspresnih vlakih izvažala našo zlahno kovino, uvažala pa malovredni avstrijski, poljski in bolgarski denar. Pomagali so jim podkupljeni

sprevodniki. Dne 28. m. m. so prijeli blizu Sušaka tihotapce, ki so hoteli prenesti na Reko za več stotisoč zlatih in srebrnih kron in dinarjev. Naslednjega dne je nadzornik Matkovič v orient-ekspresu med Zegrebom in Ljubljano dobil v poštnem vozu v plombiranih poštnih vrečah 30 tisoč srebrnih kron. Spremljevalec vagona Turner je bil v Ljubljani aretiran, a je skušal uradnike podkupiti. Istega dne je imela kontrola še drugi, večji uspeh. V vagonu za prtljago so dobili 15 poštnih vreč, ki niso bile v poštnem seznamu in tudi ne prijavljene našim carinskim oblastim, dasi so bile baje iz Carigrada. V vrečah je bilo 400 kg suhega zlata, v vrednosti 4 milijone zlatih frankov. Dne 30. avgusta so dobili kontrolni organi v orient-ekspresu v Vinkovcih v plafonu vagona, ki je prišel iz Rumunije, več paketov z zlatimi in srebrnimi kronami. Sprevodnik Bombone je bil aretiran. Preiskave se nadaljujejo.

— Štirinajst dni se je postila, ni jedla ne pila, v četrtek, dne 1. t. m. je pa umrla 50 letna samska, slaboumna Marija Salomon v Bizjakovem mlinu na Ponikvi ob juž. železnici. Čudna ženska!

— Izgon iz naše države. Fleischer Marija iz Judenburga je za dobo 5 let izgnana iz kraljevine radi tajne prostitucije.

— Tatvina. Dne 27. t. m. med 14. in 16. uro je neki neznan storilec pri posestniku Jerneju Zgone iz Malega vrha št. 17 s silo odprl okno, spiezal v stanovanje in pokradel več obleke in perila v vrednosti 6656 K. Tatvine je nujno sumljiv že zasledovani Alojz Zalar iz Zalne, ker ima navado, da udara v hiše ter v odsotnosti stanovalec izvršuje tatvine.

— Vlom. Dne 24. avgusta t. l. je bilo pri kočarici Mariji Požar v Globokem skozni okno vlomljeno in pokradeno večja vsota denarja, nekaj perila in obleka. Vlomilec je z ukradenimi stvarmi neznan kam pobegnil.

— Tatvina prtljage. Dne 26. avg. t. l. ob prihodu ljubljanskega vlaka v Maribor ob 4 uri 44 minut je izstopil Haus Ivan, trgovec iz Dunaja ter se podal k osebnim blagajni, da bi si kupil vozni listek do Dunaja. Ko se je čez nekaj časa vrnil nazaj, je opazil, da mu je bilo od neznanega storilca ukradeno njegova ročna prtljaga, in sicer rumen usnjat kovčeg, v katerem je bilo perila in obleke v vrednosti okrog 15 tisoč kron. Po izjavi Hausa je ta neki približno 30 do 35 let star mož, velike in močne postave, širokega rjavega obraza, črnih las, isto črnih močnih brk, ter temno oblečen. Nahajal se je v istem kupeju z oškodovanem ter z njim govoril slabo nepravilno nemško.

Ljubljanski dogodki.

— Umrli je danes dopoldne ob 10 uri po kratki, a zelo mučni bolezni, gospa Hilda Čeč, soproga ravnateljca Jugosl. tiskarne v Ljubljani. Pogreb pojde v nedeljo popoldne ob 4. uri iz žalnega doma, Grubarjevo nabrežje št. 6, na pokopališče k Sv. Križu. Težko prizadeti rodbini naše iskreno sožalje! Blaga pokojnica, počivaj v miru!

— Umrli je v Ljubljani g. Blaž Jersenko, znani trgovec in posestnik na Starem trgu št. 11. N. p. v m.!

— Veliki semenj se ne podaljša. Od več strani se je izražala želja, naj se Veliki semenj podaljša do 20. t. m. Sedaj poroča odbor Velikega sejma, da o podaljšanju ni govora in da se semenj vrši le do 12. t. m.

— Izum ruskega inženjerja Bogatyrja na velikem sejmu. Ruski inženjer Bogatyr je izumil sistem peči, ki so silno ekonomične. Prirejene so tako, da z malo množino kuriva, ki gori pol ure, skuha celo kosilo za 25 ali več oseb. Toplota ne more uhajati, ker so peči skrbno izolirane. Zato ostanejo peči vroče še dolgo potem, ko je ogenj ugasnil. Tako se kosilo kuha dalje. Izolacija je tako skrbna, da se spodaj v peči nahaja hladilnica, do katere ne pride najmanjša toplota od zgoraj. Mogoče je na-

peljati vročo vodo iz peči tudi po ceveh v sobe, kar služi za nekako centralno kurjavo. V Beogradu kuha vojaštvo na Bogatyrjeve peči. Donavski polk si jih je omislil prvi. Tudi v invalidnicah jih mislijo vpeljati. Te vrste peči pa skuhaajo lahko za 30 oseb. Na ljubljanskem sejmu se je zadnje dni zgradil poseben paviljon, v katerem so tri Bogatyrjeve peči: ena za 300 oseb, dve pa za 25 oseb. V soboto opoldne bo poskušnja. Opoldne bodo zakurili ogenj, ob pol 2. uri bo kosilo gotovo, krh peččen in tudi svinjska pečenka. K tej prvi poskušnji so vabljene zastopniki oblastev in časopisja. V nedeljo opoldne bodo poskušnje za širše občinstvo. Na ta velevažni izum že sedaj opozarjamo.

— Važna opozoritev radi dodeljevanja stanovanj. Uradno nam poročajo: V smislu veljavnih uredb in predpisov dodeljuje v Ljubljani stanovanja v sejah stanovanjskega sveta edinole stanovanjsko oblastvo I. stopnje, to je državni stanovanjski urad, ki je nameščen na vogalu Dunajske ceste na cesto na Južni kolodvor. Zato naj se stranke glede stanovanj nikar ne obračajo na oddelek za socialno skrbstvo pri pokrajinski upravi, ker nima ta oddelek na dodeljevanje stanovanj prav nobene ingerence. Pismene pritožbe zoper odloke stanovanjskega urada je vlagati na stanovanjsko oblastvo II. stopnje, ki jo pri oddelku za socialno skrbstvo predstavlja poseben senat s sodnikom na čelu. Člani tega senata sploh ne sprejemajo strank, ter imajo soditi na podlagi zaslišanja in razprave pri I. instanci. Stranke naj v lastnem interesu in zato, da ne motijo uradnega poslovanja, radi stanovanj nikar ne hodijo na oddelek za socialno skrbstvo pri pokrajinski upravi, ker je tukaj njihova osebna intervencija brezuspešna in utegne reševanju njihove stanovanjske zadeve le škodovati.

— Na tehniški srednji šoli v Ljubljani bodo v šolskem letu 1921/22 otvorjeni sledeči oddelki: 1. višja stavbna šola; 2. višja strojna šola; 3. stavbna rokodelska šola; 4. strojna delovodska šola; 5. elektrotehnična delovodska šola; 6. mizarjska in strugarska mojstrska šola; 7. kiparska šola; 8. ženska obrtna šola; 9. posebni tečaj za obrtnike; 10. javna risarska šola. Vpisovanje v I. letnik višje stavbne in višje strojne šole bo dne 15. septembra t. l., v višje letnike pa dne 19. septembra. Dne 16. septembra bo vpisovanje v I. letnik oddelkov, ki so zgoraj navedeni pod točkami 4., 5., 7. in 8., dne 17. septembra pa v višje letnike teh oddelkov. V mizarjsko in strugarsko mojstersko šolo bo vpisovanje dne 16. septembra, v oddelke pod 9. in 10. od dne 21. do 24. septembra, v stavbno rokodelsko šolo pa od dne 1. do 15. oktobra (v ta oddelek tudi pisмено). Ponavljalne preizkušnje bodo dne 16. septembra, sprejemne preizkušnje v višjo stavbno in višjo strojno šolo ter v žensko obrtno šolo dne 17. septembra. S poukom se bo pričelo v vseh celoletnih oddelkih dne 21. septembra. Pri oddelkih pod 9. in 10. prične pouk dne 1. oktobra, v stavbni rokodelski šoli pa dne 3. novembra. Vse druge podrobnosti glede sprejemnih pogojev itd., so razvidne iz razglasa v Uradnem listu št. 93. z dne 8. avgusta t. l. in iz objave na raz-

glasni deski v zavodu. Še potrebna pojasnila pa daje na zahtevo ravnateljstvo šole.

— Tatvina kolesa. Naredniku Glibi je v veži hiše št. 22 na Starem trgu nekdo ukradel kolo. Tatvine je sumljiv nek moški star okoli 30 let, velike vitke postave, podolgastega zagorelega obraza, temnih las: govori neko mesanco iz hrvaškega in češkega jezika.

— Najdeno kolo. Dne 31. avg. t. l. zvečer je neznan moški prodajal na Viču-Glineah kolo, ki je bilo očitno nekje ukradeno ter je pri prihodu stražnika pobegnil, pustivši kolo na licu mesta. Kolo je znamke »Rambler« št. 131.047 in je na pogled na tukajšnji policiji.

— Žeparji na velikem sejmu. Na razstavišču velikega sejma je neki neznanec v gneči posegel v žep suknjiča Josipa Mraka ter iz istega potegnil listnico, v kateri je imel Mrak 1800 kron. Mrak je tatvino preprečil s tem, da je storilec prijel, na kar je isti pobegnil in med paviljoni izginil. Neznan žepar je govoril hrvaško in je najbržje iz Zagreba.

Socialni vestnik.

— Brezposelnost v češkoslovaški republici v juliju t. l. Kakor statistični urad ministrstva za socialno skrbstvo izpričuje, je bilo v polovici meseca julija v češkoslovaški republici 33.500 ljudi brez dela, ki so dobivali državno podporo, in sicer od teh 21.000 moških ter 12.500 ženskih, potem pa še 26.500 družinskih članov. Od tega pride 53 odstotkov na tekstilno, 17 odstotkov na kovinarsko ter 7 odstotkov na stavbinsko obrt. Dalje je bilo podpiranih s pomočjo večjih podjetij 15.000 deloma nezaposlenih oseb ter 7000 družinskih članov, ki so spadali skoraj z 90 odstotki tekstilni obrti.

Raznoterosti.

— Aeroplan in poštni golobi tekmovali. V Portlandu v Oregonu so se nedavno tega vršile tekme v letanju med letalom in poštnimi golobi. Cilj tekme je bil San Francisco. Ali pokazalo se je, da se urnost poštnih golobov nikakor ne more meriti s hitrostjo aeroplanov, zakaj 722 ameriških milj dolgo pot je preletel aeroplan v kratkem času 5 ur in 33 minut, golobje pa so prileteli v San Francisco šele naslednji dan.

Gospodarstvo.

— Puškarna v Kranju. Reg. zadruga z o. z. Po izpraznitvi Koroške je bila prisiljena tudi cvetoča puškarska industrija v Borovljah izseliti se iz dotedanega bivališča. Svoje novo zavetišče je našla v Kranju na Gorenjskem, kjer se je organizirala v začetku letošnjega leta v obliki zadruge z o. z. Tovarniško podjetje je opremljeno v popolnem obsegu za izdelo-

Odgovorni urednik Anton Marinko.
Izdaja konzorcij »Novega časa«.
Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Puškarna v Kranju, r. z. z o. z.

Izdeluje vsakovrstno novo orožje.

POPRAVILA se izvrše strokovnjaško.

Oddelek za prodajo municije, revolverjev, pištol i. t. d.

Ceniki na zahtevo! Ceniki na zahtevo!

I. delavsko konsumno društvo v Ljubljani sprejema od svojih članov hranilne vloge

ter jih obrestuje od 1. julija 1921 naprej do preklica po **5%** Člani bodite dosledni ter nalagajte svoj odvišen denar le pri svoji lastni zadrugi!

Članom naše zadruge naznanjamo, da je dospela **velika zaloga češke manufakture** vsake vrste in najboljše kakovosti po precej znižanih cenah.

vanje vsakovrstnih lovskih pušk in razpolaga z najmodernejšimi stroji na električni pogon. Popravila se izvršujejo strokovnjaško ter se računajo po zamudi časa najnižje. Ljubljanskega sejma se udeležijo puškarna s svojimi prvovrstnimi izdelki pušk raznih sistemov, municije, revolverjev, pištol in raznih lovskih potrebščin. Priporočamo jo kot prvovrstno tvornico te stroke v Jugoslaviji cenjenim interesentom. — Paviljon F št. 105. — Cenike pošilja na zahtevo.

— Češkoslovaška industrija na drugem mestu se ponaša na mednarodni razstavi v Rigi, na katero je poslalo 700 firm svoje predmete. Na prvem mestu med 15 na razstavi zastopanimi državami je Nemška in sicer glede obsežnosti površine kakor tudi glede števila tvrdk, tretje mesto zavzema Francoska, četrto Angleška. Da je dosegla češkoslovaška industrija tako svetovno priznanje, je vsekako v čast Slovanstvu.

Kultura.

k Čitanka za nižje razrede srednjih šol to je za I., II. in III. razred priredil višji šolski nadzornik Jostp Wester izidejo v nekaj dneh. — Čitanka za 4. razr. izide pa saj do Božiča. Na to opozarjamo, da si ne bodo nakupili učenci starih neporabnih čitank. Čitanka za višje razrede srednjih šol. Sestavljen s sodelovanjem dr. Janka Bezjaka in dr. Antona Breznika dr. Ivan Grafenauer, I. del (za V. razr.) je pa že izšla v zalogi Jugoslovanske knjigarne. Lično vezana knjiga velja 21 dinarjev. Pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere, je odobrila knjigo dne 4. avgusta 1921, št. 3936.

k Srednješolske učne knjige. Ob začetku šolskega leta izidejo poleg čitank za prve štiri gimnazijske razrede v zalogi Jugoslovanske knjigarne tudi še sledeče učne knjige: Prof. Reisner: Fizika za višje razrede srednjih šol; Prof. Dr. Sturm: Francoska vadaica za I. letnik; Stroj: Liturgika; Stroj: Zgodovina katol. cerkve; Prof. dr. Šarabon: Gospodarska geografija; Prof. Sodnik: Logaritmi. Ta izdaja logaritem bo imela predvsem to prednost, da bo obsegala obširen uvod z natančnimi podatki o uporabi logaritmičnih tabel.

k Inž. Jaroslav Foerster: Ojačeni beton, I. del. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani (Znanstvena knjižnica, 2. zvezek.). Cena K 48.—. Pričujejoče delo je zopet pomnožilo našo tako skromno domačo tehnično literaturo in postavilo nov mejnik na še neizmerno dolgi poti iz odvisnosti tuje književnosti na polju tehnike do osamosvojitve, katere gotovo še v desetletjih ne bomo dosegli in katere v popolnem obsegu nikdar doseči ne moremo in ne smemo; kajti nikakor ne smemo ostati brez interesa za tehniko in nje-

no literaturo, ki se goji izven mej naše države. Vsekakor pa moramo jugoslovanski tehniki stremeti za tem, da obogatimo — če moremo momentano o bogastvu sploh govoriti — našo literaturo predvsem z onimi deli, ki so za domačo praktično uporabo, t. j. za stavbno obrt in našo industrijo, neobhodno potrebni. Ta cilj je zasledoval tudi avtor v svoji knjigi o ojačenem betonu. Saj je ojačeni beton danes oni način graobe, ki si osvaja vedno bolj in bolj razne stavbne konstrukcije. Da ni teorija armiranega betona ena izmed najenostavnejših, to ve pač oni, ki se je s tem podrobneje bavil. Vendar je avtor s premišljeno razlago spravil celo snov v enostavno in pregledno obliko, s tem da je obravnaval po vrsti ploščo,

tram, rebrasto ploščo in slope v takšnem obsegu, v kakršnem rabi to neobhodno vsak stavbni tehnik. Tudi najtežji točki dimenzioniranja, namreč izračunavanja stremen in zakrivljenja armature, sta obdelani v tako jasni obliki, da sta dostopna vsakomur, ki pozna vsaj osnovne pojme stavbne mehanike. Izračunani zgledi, 20 po številu, zajeti iz stavbne prakse, bodo gotovo vsakemu, ki se ukvarja s projektiranjem armiranega betona, dobri vodniki. Z ozirom na to ne bi smelo pričujoče delo manjkati na mizi nobenega stavbenega projektanta. Ravno tako dajejo privedane najvažnejše točke predpisa bivšega avstr. ministrstva za javna dela z dne 15. junija 1911 še posebno vrednost. Da je avtor v svojem delu ustvaril mnogo

novih tehničnih izrazov in s tem obogatil našo tehnično terminologijo, je samo ob sebi umevno; saj je — kakor vse kaže — izdajanje strokovnih knjig edina pot, po kateri pridemo res enkrat do popolne terminologije. — Z napetostjo pričakujemo napovedanega II. in III. dela, ki gotovo ne bosta glede skrbne obdelave zaostajala za izdanim delom.

k Dr. Fr. Grivec v Čehih. Znano Grivčevo knjigo Pravoslavje je preložil v češčino M. Chudoba. Lepo in za pisatelja častno oceno je prinesel te dni našinec, Dr. Ot. Tauber, ki je Grivčevo delo ocenil, priporoča češki prevod tako češkemu inteligentu (zlasti dijaštvu) kakor sploh slednjemu Čehu, češ, da jo bo gotovo z zanimanjem bral.

Ljubljanski veliki sejem paviljon I št. 302.

INDUS D. D. preje CARL POLLAK

Tovarna usnja in usnjatih izdelkov Kranj, Ljubljana, Vrhnika
Centralna pisarna Ljubljana, Sv. Petra cesta 68. Tel. 528.

I. Industrija usnja.

A. Vegetabilno (čreslostrojeno usnje):

1. kravine, rjave, črne in chagrin, ter za mehove in strehe,
2. kipsi,
3. teletine,
4. ovčine in kozine
  - a) mazane, rjave in črne,
  - b) barvane, za mobilje, tapeciranje in konfekcijo;
5. vachettes:
  - a) za izdelavo dokolenic, barvane ali naravne,
  - b) za izdelavo nogometnih žog,
  - c) za izdelavo razne usnjate konfekcije;
6. svinjine (specialiteta):
  - a) za fino jahalno opremo, barvane ali naravne,
  - b) za kovčge,
  - c) za mobilje in galanterijsko konfekcijo (portemonaš, portefeuelles in knjigoveštvo);

7. podplati:

- a) trovloženi hrastostrojani podplati,
  - b) vache;
8. crouponi za izdelavo transmisijskih jermenov,
- a) specialno strojeni (angleški sistem),
  - b) hrastostrojani.

B. Chrom-usnje:

1. box-calf, črno in barvano,
2. chevreaux,
3. chevette,
4. chrom-usnje za izdelavo nogometnih žog,
5. chrom-usnje za izdelavo jermenov.

C. Galun-usnje

za izdelovanje vezilnih in šivalnih jermenčkov.

D. Lak-usnje:

1. box-calf,
2. chevreaux.

II. Industrija usnjatih izdelkov.

A. Čevlarski izdelki:

1. čevlji za strapac,
2. " " rudnike,
3. " " sport in nogomet,
4. " " po vojaškem vzorcu,
5. sandale.

B. Konfekcija transmisijskih gonilnih jermenov:

1. specialni stroj,
2. hrastov stroj,

3. chrom-stroj,
4. jermenci za šivanje in vezanje transmisijskih jermenov.

C. Konfekcija za:

dokolenice (gamaše), nogometne žoge, torbice, portefeuelles itd. iz vegetabilnega, chrom- in lak-usnja, nahrblniki, sportni pasovi itd., tržne torbice.

Ljubljanski veliki sejem paviljon I št. 302.

Prva žebljarska in železoobrotna zadruga v Kropi in Kamni gorici

izdeluje po najnižjih cenah vsakovrstne ročno in strojnokovane žeblje, spojke, kljuge, verige in vse druge v njeno stroko spadajoče železne izdelke. —

Ceniki na razpolago! — Na sejmu zastopana v paviljonu št. ev. 400. — Ceniki na razpolago!

GOSPODARSKA ZVEZA

IMPORT - EKSPORT

LJUBLJANA

LASTNI PAVILJON NA LJUBLJANSKEM VELIKEM SEJMU.

Lastni razstavnici paviljon na ljubljanskem velikem sejmu 3. do 12. sept. 1921.

Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode, delniška družba v Ljubljani.

Telefon št. 1-67 (Ljubljana)
Brzojavni: Papirnica Vevče,

I. z. centrala: Papirnica v Vevčah, Pošta: D. III. o
Polju pri Ljubljani. Postaja južne železnice: Zalog.

Papirnice v Vevčah, papirnica, toornica celuloze in lesovine v Goričanah in toornica lesovine v Medvodah.

Mesečno proizvajanje 100 vagonov raznih vrst papirja:

Papir iz tkanine, brezlesni pisarni, pisarniški, tiskovni in konceptni papir. Strojepisni, bankpost-, karton- in risalni papir. Brezlesni dokumentni koncept-meliran, nebeljeni konceptni papir; srednjeveliki pisalni in tiskovni papir, karton za dopisnice. Brzojavni svitki in papir za naustnike (s.ročnice.) Navadni tiskovni kuler in papir za lopake v vseh barvah. Rotacijski tiskovni papir. Ovojni papir iz čiste celuloze in navadni ovojni papir.